

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Σύστημα Υγείας & Πολιτική Υγείας (3&4)

Χρήστος Μπουρσανίδης

π. Υπεύθυνος Σπουδών & Έρευνας ΕΣΔΔΑ

Συστημικό Μάνατζμεντ & Δημόσια Διακυβέρνηση Υγείας

Διδακτικά Προλεγόμενα και Επισημάνσεις

Η διδασκαλία του μαθήματος στηρίζεται σε ένα σύνολο διαφανειών, ως διδακτικά εργαλεία, που αποτελούν την βάση και το μεθοδολογικό πλαίσιο αναφοράς για την ανάλυση και την επεξήγηση των γνωστικών αντικειμένων όσο και για την ανάπτυξη ενός επιχειρηματολογικού πλαισίου για μια κριτικά αναστοχαστική διαλογική συζήτηση με τους σπουδαστές.

Οι διαφάνειες αποτελούν, ως διδακτικό υλικό, συστατικά στοιχεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας του συναφούς Εκπαιδευτικού Προγράμματος της ΕΣΔΔΑ και διατίθενται αποκλειστικά γι' αυτόν τον σκοπό.

Για βιβλιογραφική παραπομπή προτείνεται:

*Μπουρσανίδης Χρήστος (2020): **Συστήματα Υγείας & Συγκριτική Πολιτική Υγείας.***

Διδακτικές Σημειώσεις-Typescript, Επικαιροποιημένη & Βελτιωμένη Έκδοση, ΕΣΔΔΑ – Αθήνα 2020

☛ *Για κάθε άλλη χρήση, αναπαραγωγή και διανομή, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του συγγραφέα.*

Κρίση των Συστημάτων Υγείας (διαστάσεις & περιεχόμενο)

- ✓ Προϊούσα «διόγκωση», «υπέρμετρη» αύξηση, «ανεξέλεγκτη» αύξηση δαπανών υγείας και «έκρηξη» του κόστους
- ✓ Αναποτελεσματικότητα των συστημάτων «υγείας» - ιατρικής περίθαλψης
- ✓ Ανισότητες απέναντι στη νόσο και θάνατο
- ✓ Αμφισβήτηση και κριτική («ιατρογέννηση»: Ivan Illich) του παραδοσιακού παραδείγματος της επιστημονικής ιατρικής και ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών φροντίδας υγείας
- ✓ Διευρυμένες, διαφοροποιημένες και εξατομικευμένες απαιτήσεις και προσδοκίες των Πολιτών

Προτάγματα και δυνατότητες υπέρβασης της Υγειονομικής Κρίσης

- Η θεματοποίηση της κρίσης των Συστημάτων Υγείας είναι ενταγμένη (ειδικότερα στις χώρες της ΕΕ) στον ευρύτερο δημόσιο διάλογο περί **Κρίσης του Κράτους Πρόνοιας**
- Με αφετηρία την παραδοχή-θέση ότι δεν πρόκειται για Κρίση **του** Κράτους Πρόνοιας αλλά για κρίση **στο** Κράτος Πρόνοιας και κατά συνέπεια κρίση στο σύστημα υγείας αναδεικνύεται προδήλως το πρόταγμα εκσυγχρονισμού και υπέρβασης της κρίσης

Το αίτημα αναπροσανατολισμού και αναδιοργάνωσης των συστημάτων υγείας εμφανίζεται ως πολύπλοκο πρόβλημα δύο διαστάσεων και προσεγγίσεων

*ως ζήτημα «**άριστης κατανομής πόρων**»
από την σκοπιά
των Οικονομικών της Υγείας
και της Θεωρίας των Θεσμών*

*ως ζήτημα «**βέλτιστης δόμησης**»
από την σκοπιά
της Διοικητικής Επιστήμης και
της Θεωρίας των Οργανώσεων*

Ορισμός Υγείας του ΠΟΥ

«Ως υγεία ορίζεται η κατάσταση της πλήρους σωματικής, ψυχικής-πνευματικής και κοινωνικής ευεξίας, και όχι μόνο η απουσία ασθένειας & αναπηρίας»

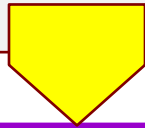

Μεθοδολογικές επισημάνσεις

- ❶ Η πρώτη φορά που επιχειρήθηκε ένας **θετικός ορισμός** του **τι είναι** και τι μπορεί να σημαίνει υγεία και όχι ως συνήθως αρνητικά του **τι δεν είναι** ως .. απουσία από κάτι
- ❷ Ο ορισμός συνιστά μία **υπέρβαση της μονοδιάστατης** σωματοκεντρικής αντίληψης της υγείας με την αναφορά επίσης τόσο στην ψυχική όσο και στην κοινωνική διάσταση
- ❸ Αναμφίβολα ο ορισμός υγείας απετέλεσε **ορόσημο και αφετηρία**, ως πλαίσιο αναφοράς, αναπροσανατολισμού στην σκέψη, στην αντίληψη και στο σχεδιασμό συστημάτων υγείας
- ❹ Από την σκοπιά, βέβαια, μίας προσπάθειας σχεδιασμού **ορθολογικής πολιτικής υγείας** δημιουργεί η εννοιολογική κατασκευή του **όρου ευεξία**, ως κεντρικό δομικό στοιχείο του ορισμού, σημαντικά **προβλήματα μεθοδολογικού χαρακτήρα**

Λειτουργική προσέγγιση & βέλτιστη δόμηση συστήματος υγείας

Η προσπάθεια συστηματικής παρουσίασης μιας λειτουργικά διαφοροποιημένης διάρθρωσης ενός **λειτουργικά ολοκληρωμένου & λογικά συνεκτικού** συστήματος υγείας, ως βασική προϋπόθεση βέλτιστης δόμησης, στηρίζεται στην αναλυτική διάκριση:

Τριών διαστάσεων δόμησης:

- 1) Ανάλυση του φάσματος αναγκών υγείας (**ανάδειξη αναγκών**)
- 2) Προσδιορισμός αποδεκτών των υπηρεσιών υγείας (**Κανονισμός Δικαιούχων ΜΦΥ-LTC entitlement rules**)
- 3) Τρόπος και πεδία παρέμβασης πολιτικής υγείας (**διάταξη & λειτουργική διασύνδεση, δικτύωση δομών, βιώσιμη βάση χρηματοδότησης, πολυεπίπεδο σύστημα διακυβέρνησης**)

Λειτουργικά πεδία παρέμβασης και βέλτιστης δόμησης συστήματος υγείας

Η επιδημιολογική προσέγγιση και λειτουργική διαφοροποίηση των αναγκών υγείας οδηγεί στην αναγνώριση **ειδικών φασμάτων υγείας**,

που οδηγούν με την σειρά τους από οργανωτική-διοικητική άποψη στον προσδιορισμό αντίστοιχων **λειτουργικών πεδίων παρέμβασης ως επιπέδων φροντίδας**

και στη **βέλτιστη δόμηση** ενός

λειτουργικά ολοκληρωμένου συστήματος υγείας

Υπηρεσίες Υγείας σε Είδος

Σε Χρήμα

Πρόληψη &
Προαγωγή
Υγείας

Περίθαλψη
(ΠΦΥ & Δ.Π)

Αποκατάσταση

Μακροχρόνια
Φροντίδα
Υγείας

Εκπαίδευση
&
Έρευνα

Αναπλήρωση
Εισοδήματος

Πρωτογενής πρόληψη

ως πολιτική μείωσης κινδύνων σε επίπεδο ατόμου και πληθυσμού

Προοπτική αποφυγής ασθενειών

Μείωση επιβαρύνσεων και παραγόντων κινδύνου:

- Πρότυπα συμπεριφοράς και κατανάλωσης
- Ψυχοκοινωνικοί παράγοντες
- Παράμετροι περιβάλλοντος, π.χ. στο περιβάλλον εργασίας και κατοικίας

Προοπτική προαγωγής υγείας

- ✓ Πολλαπλασιασμός και προσαύξηση προσωπικών, κοινωνικών και υλικών πόρων
- ✓ Μέτρα: Εκτεταμένα ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης, δυνατότητες βελτίωσης εισοδήματος, κοινωνικά δίκτυα

Πρόληψη

(Μορφές – Επίπεδα – Προσεγγίσεις)

Μορφές και επίπεδα πρόληψης

- ✓ **Πρωτογενής πρόληψη:** Αποσόβηση-πρόληψη ασθενειών
- ✓ **Δευτερογενής πρόληψη:** Πρώιμη διάγνωση ασθενειών
- ✓ **Τριτογενής πρόληψη:** Αποκατάσταση και νοσηλευτική φροντίδα

Προσεγγίσεις πρόληψης

- ✓ **Ατομο-κεντρικό μοντέλο:** Παρέμβαση στην συμπεριφορά του ατόμου
- ✓ **Αιτιο-κεντρικό μοντέλο:** Παρέμβαση στις σχέσεις και όρους εργασίας και διαβίωσης

Αποκατάσταση

Αναλυτική διάκριση διαστάσεων

Ιατρική αποκατάσταση: Συμπεριλαμβάνονται όλα τα σωματο-κεντρικά προσανατολισμένα μέτρα και παρεχόμενες υπηρεσίες της ιατρικής επιστήμης για την υλοποίηση του σκοπού και στόχου της σωματικής αποκατάστασης, δηλαδή της επανάκτησης της λειτουργικής ικανότητας του σώματος

Σχολική αποκατάσταση: Αναφέρεται στο σύνολο των μέτρων και υπηρεσιών που αποβλέπουν, ώστε τα ανάπηρα παιδιά και νέοι να μπορούν με ίσες ευκαιρίες να συμμετέχουν και να απολαμβάνουν τόσο την υποχρεωτική εκπαίδευση, όσο και την επαγγελματική επιμόρφωση

Επαγγελματική αποκατάσταση: Εμπεριέχει το σύνολο των μέτρων και υπηρεσιών που αποσκοπούν στη διατήρηση, βελτίωση και αποκατάσταση της βιοποριστικής ικανότητας των αναπήρων, ανάλογα φυσικά με τη λειτουργική τους ικανότητα, ώστε έτσι να δημιουργούνται οι όροι και οι συνθήκες μακροχρόνιας και δυνητικής επανένταξης στην εργασία και στο επάγγελμα.

Κοινωνική αποκατάσταση: Αναφέρεται στο σύνολο των μέτρων και υπηρεσιών που αποβλέπουν στην κοινωνική επανένταξη των αναπήρων (social Re-integration)

Μακροχρόνια φροντίδα ως κοινωνικοπολιτικό πρόβλημα - Διαστάσεις

- Η ηλικία και μάλιστα πέραν της συντάξιμης (→ υγειονομικό πρόβλημα τρίτης ηλικίας)
- Το προχωρημένο στάδιο των χρόνιων παθήσεων, που έχει σαν συνέπεια την σχετική ή πλήρη παρεμπόδιση εξάσκησης των στοιχειωδών καθημερινών λειτουργιών, γεγονός που οδηγεί στην εξάρτηση και την ανάγκη χρήσης παροχής βοήθειας και νοσηλευτικής φροντίδας
- Η ανεπάρκεια χρηματικών πόρων, καθιστά αναγκαία τόσο την ενεργοποίηση-κινητοποίηση βοήθειας από άτομα του πρωτογενούς κοινωνικού χώρου διαβίωσης ή δικτύου (οικογένεια, συγγενείς, φίλοι, ..), όσο την θεσμική μορφή ανάληψης ευθύνης για την αμοιβή-πληρωμή της προσφερόμενης βοήθειας και νοσηλευτικής φροντίδας από τρίτους (επαγγελματίες ή όχι)

Το ζήτημα της άριστης κατανομής (optimal Allokation) πόρων

Υπόδειγμα ιεραρχικής (κάθετης) & λειτουργικής (οριζόντιας) κατανομής πόρων

Επίπεδα
κατανομής

Μακροοικονομικοί πόροι

Πρώτο
Επίπεδο

Άμυνα

Παιδεία

Δαπάνες
Υγείας

Πρόνοια

Περι-
βάλλον

Λοιποί
Τομείς

Δεύτερο
Επίπεδο

Προαγωγή
Πρόληψη

Περίθαλψη

Αποκα-
τάσταση

Μακροχρόνια
Φροντίδα

Εκπαίδευση
& Έρευνα

Αναπλήρωση
Εισοδήματος

Τρίτο
Επίπεδο

Ασφάλεια
& Υγιεινή

Μονάδες
ΠΦΥ

Ανοικτές δομές
αποκατάστασης

Κατ' οίκον
Νοσηλεία

Ιατρική
Εκπ. & Ερ

Επιδόματα
ασθενείας

Αγωγή
Υγείας

Νοσοκομειακή
περίθαλψη

Δομές κλειστής
αποκατάστασης

Νοσοκομείο
ημέρας

Νοσηλευτική
Εκπ. & Ερ

Επιδόματα
Μητρότητας

Ειδικά
προληπτικά
προγράμματα

Εξειδικευμένα
κέντρα

Ειδικά κέντρα
αποκατάστασης

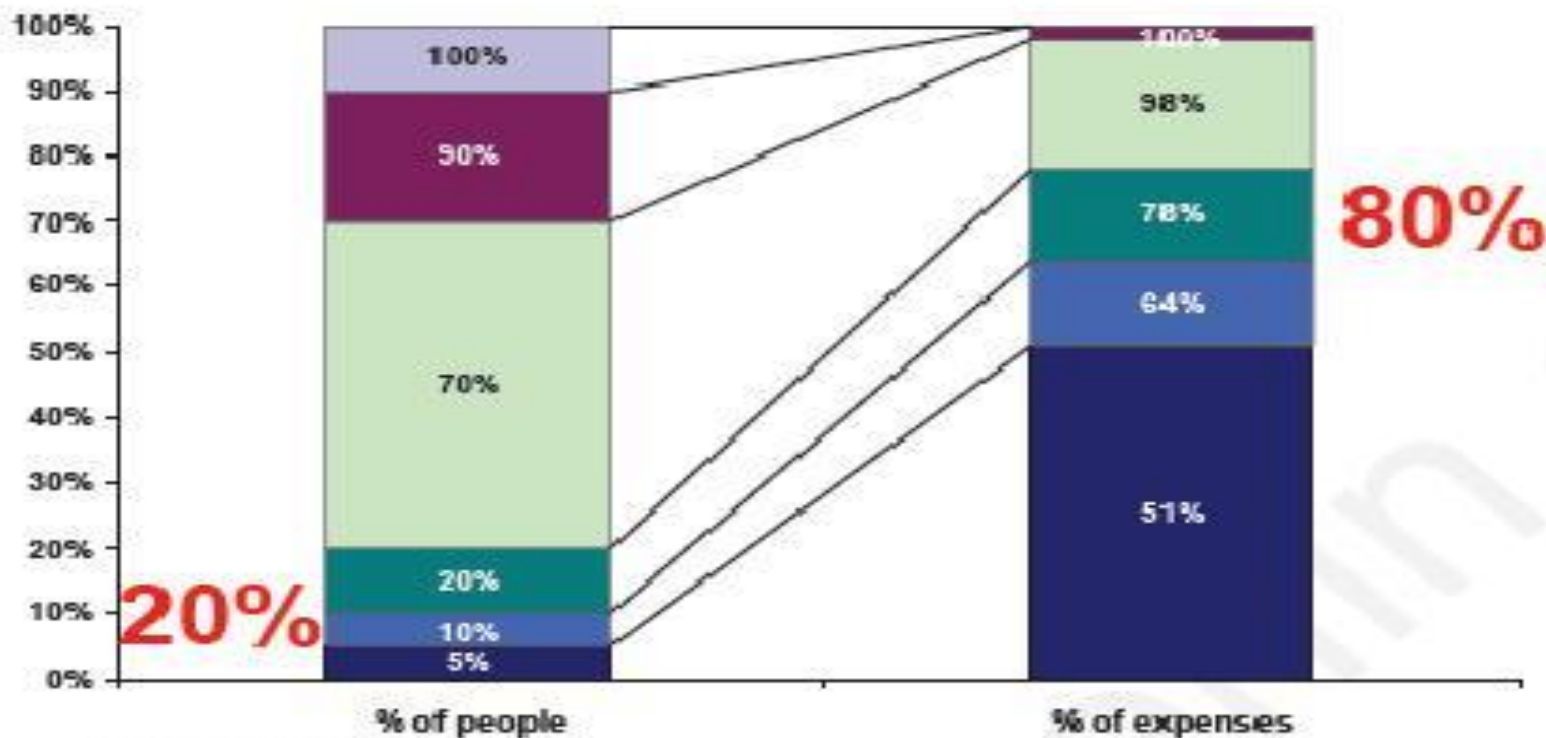
Μονάδες
βραχείας
νοσηλείας

Εκπ. & Ερ
Διοικητικών
δομών

Επιδόματα
ατυχήματος
αναπηρίας

Κατανομή δαπανών ανά πληθυσμιακή κατηγορία ως πλαίσιο στοχευμένης πολιτικής βέλτιστης δόμησης συστήματος υγείας

Health care: really necessary for relatively few (here in France 2001)

Source : CNAMTS/EPAS

Busse 2010

Βέλτιστη δόμηση & διάρθρωση του συστήματος υγείας ως δυναμική διαδικασία προσαρμογής στο συνεχώς και ραγδαία μεταβαλλόμενο φάσμα των αναγκών υγείας

Σύστημα μονάδων παραγωγής και διανομής
*Διάρθρωση σε λειτουργικά διαφοροποιημένες
δομές και μονάδες υγείας*

Αντιστοιχία

Φάσμα αναγκών υγείας
*Διαφοροποίηση φάσματος αναγκών υγείας κατά
λειτουργικά πεδία πολιτικής υγείας*

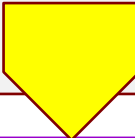
Αντιστοιχία

Σύστημα Χρηματοδότησης
*Διάρθρωση σε λειτουργικά διαφοροποιημένους
φορείς συλλογικής κάλυψης*

Κατευθυντήριες διαπλαστικές αρχές οργανωτικής διάταξης και λειτουργικής διασύνδεσης

Σχετικά με το κρίσιμο ζήτημα που αναφέρεται στο **χρόνο παρέμβασης και στον τρόπο λειτουργικής διασύνδεσης και συντονισμού** των δομών & μονάδων υγείας ανά επίπεδο φροντίδας, μία συστηματική επισκόπηση των εμπειριών δοκιμασμένων συστημάτων υγείας των χωρών της ΕΕ οδηγεί στην αναγνώριση και την διατύπωση **κατευθυντήριων αρχών, ως προτάγματα διαπλαστικής παρέμβασης**, των οποίων η σκοπιμότητα και η χρησιμότητα τόσο από υγειονομική όσο και από οικονομική άποψη είναι προδήλως αναμφισβήτητη

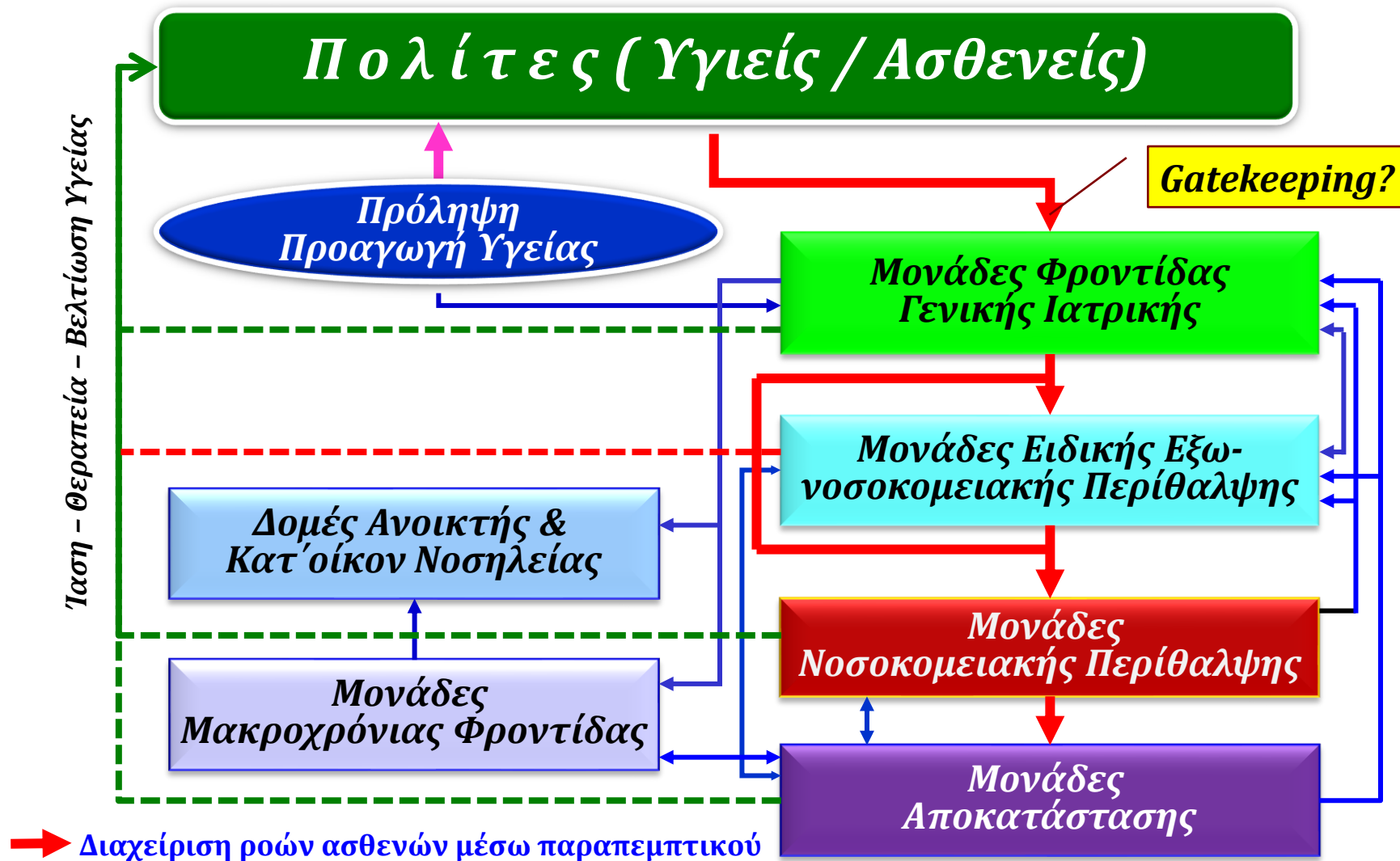

Κατευθυντήριες διαπλαστικές αρχές

- Η πρόληψη προηγείται της περίθαλψης & ΜΦΥ
- Η αποκατάσταση προηγείται της μακροχρόνιας φροντίδας
- Η αποκατάσταση προηγείται της αναπηρίας
- Η εξωνοσοκομειακή περίθαλψη προηγείται της νοσοκομειακής
- Οι ανοιχτές δομές φροντίδας προηγούνται των κλειστών δομών περίθαλψης
- Ενίσχυση & υποστήριξη **άτυπων μορφών ΜΦΥ**

Σύστημα παραγωγής και διανομής

Οργανωτική διάταξη και λειτουργική διασύνδεση δομών και μονάδων σε επίπεδα ολοκληρωμένης Φροντίδας Υγείας

Οργάνωση συστήματος υγείας των ΗΠΑ: Accountable Care Organization

ACO

Σύγχρονες μορφές δομικής παρέμβασης στη διαδικασία παραγωγής και διανομής υπηρεσιών

Λειτουργικά πεδία δομικής παρέμβασης και σύγχρονης μεταρρυθμιστικής πολιτικής για τη βέλτιστη δόμηση ενός

άρτιου & λειτουργικά ολοκληρωμένου συστήματος υγείας

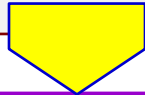
Ανασυγκρότηση δομών φροντίδας και βελτιστοποίηση διαδικασιών παραγωγής και διανομής υπηρεσιών

Μάνατζμεντ ολοκληρωμένων δομών δικτύωσης (κάθετης-οριζόντιας) και λειτουργικής διασύνδεσης

Ανάπτυξη-εισαγωγή δομημένων προφίλ περίθαλψης για ειδικές κατηγορίες π.χ. ΜΦΥ & χρόνιων παθήσεων: Διαχείριση ασθενών (disease management) και διαχείριση περιστατικών (care & case management)

Ολοκληρωμένες μορφές δικτύωσης δομών & λειτουργικών διαδικασιών

Η έννοια της συνεργασίας και ενοποίησης λειτουργικών διαδικασιών & δομών έγκειται στην αναγνώριση της αναγκαιότητας υπέρβασης των ορίων και των εσωτερικών λογικών των επιμέρους τομέων (**το σύνδρομο των σιλό**) και στη **λειτουργική διασύνδεση και δικτύωση** αυτών ως συστατικών στοιχείων μίας ευρύτερης αλληλοδιαδοχικής & αλληλεπικαλυπτόμενης διαδικασίας παραγωγής & διανομής φροντίδας υγείας, που να διασφαλίζει την **συνέχεια της φροντίδας** και κατ' επέκταση την **ποιότητα των υπηρεσιών**

Εφαρμοζόμενα εργαλεία δημοσίου μάνατζμεντ δικτύωσης

- προσανατολισμός στις ανάγκες και εκτίμηση αναγκών (**assessment**)
- ανάπτυξη βασισμένων σε τεκμηριωμένη γνώση κατευθυντήριων οδηγιών (**guidelines**)
- προφίλ ροών περίθαλψης και κλινικών πρωτοκόλλων (**clinical pathways**)
- διαχείριση ασθενών (**disease management**) και διαχείριση περιστατικών (**case management**)
- διαχείριση ροής ασθενών & θεσμός του πυλωρού (**Gatekeeping**)
- μάνατζμεντ τομεακών συμβάσεων (**contracting**)

Μορφές συντονισμού & Μάνατζμεντ Δικτύωσης

- **Οριζόντιος συντονισμός / δικτύωση**

αναφέρεται στη συνεργασία και συντονισμένη λειτουργία δικτυωμένων μονάδων και δομών της ίδιας βαθμίδας και λειτουργικού πεδίου

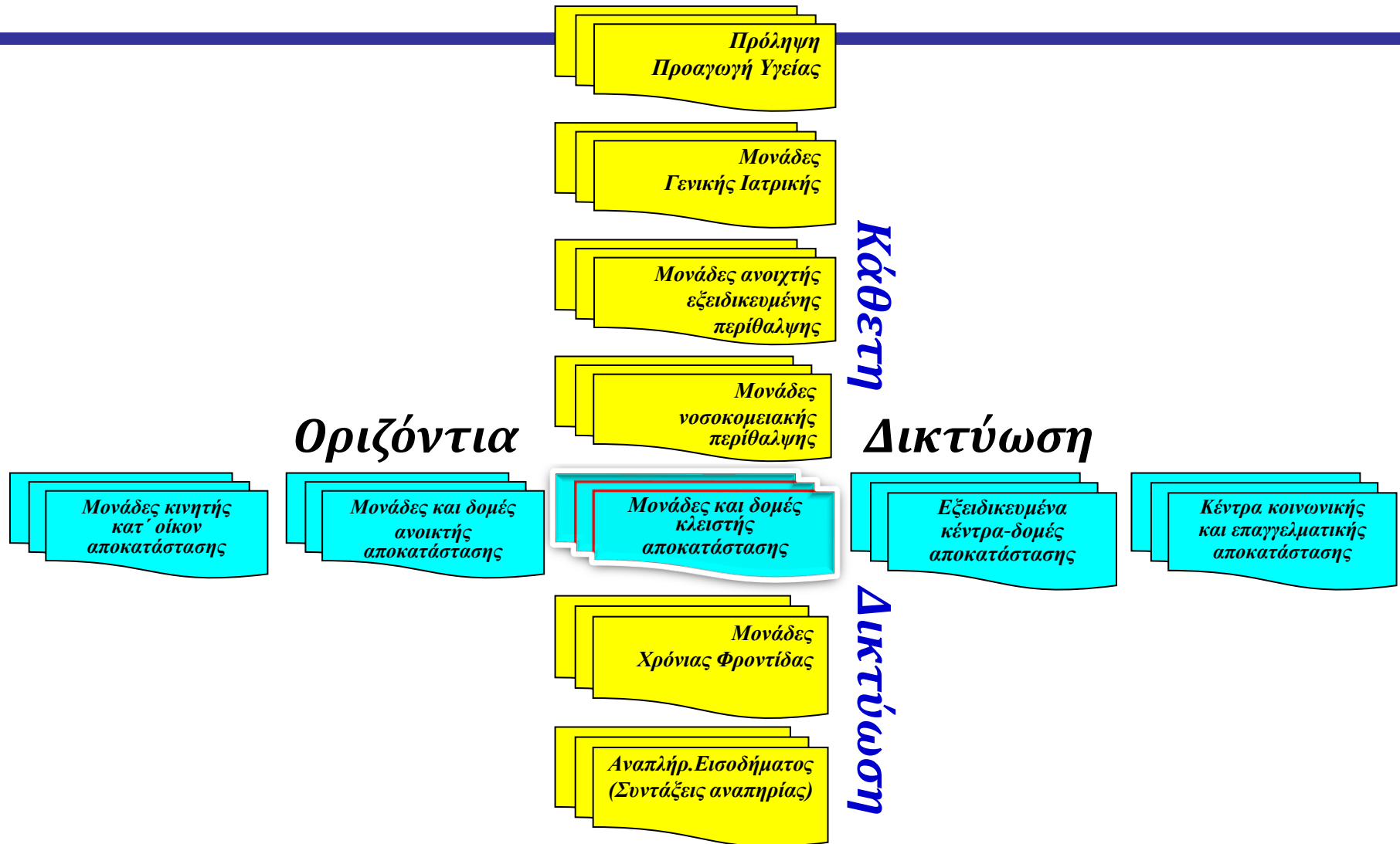
- **Κάθετος συντονισμός / δικτύωση**

αναφέρεται στη συνεργασία και στη συντονισμένη λειτουργία δικτυωμένων μονάδων και δομών διαφορετικών βαθμίδων και επιπέδων φροντίδας υγείας

- **Διατομεακός συντονισμός / δικτύωση**

αναφέρεται στη συνεργασία και στη συντονισμένη λειτουργία δικτυωμένων μονάδων και δομών διαφορετικών τομέων και επιπέδων φροντίδας υγείας, κυρίως μονάδων παραγωγής αγαθών που χρησιμοποιούνται από τις Υπηρεσίες υγείας (π.χ. Φάρμακο, Τεχνολογικός εξοπλισμός)

Μάνατζμεντ δομών δικτύωσης στο σύστημα υγείας

*Ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας*